

REVISIONSRAPPORT

Förskolans verksamhet

Kalix kommun

Andreas Jönsson
Cert. kommunal revisor

Jonas Wallin
Revisionskonsult

December 2017

Innehåll

1.	Sammanfattande bedömning och rekommendationer	2
1.1.	Revisionell bedömning	2
1.2.	Rekommendationer	2
2.	Inledning	3
2.1.	Bakgrund	3
2.2.	Syfte och Revisionsfrågor	3
2.3.	Kontrollmål	3
2.4.	Revisionskriterier	3
2.5.	Metod och avgränsning	4
3.	Iakttagelser och bedömningar	5
3.1.	Systematiskt kvalitetsarbete – enhets- och nämndsnivå	5
3.1.1.	Iakttagelser	5
3.1.2.	Bedömning.....	7
3.2.	Resursfördelningsmodell	8
3.2.1.	Iakttagelser	8
3.2.2.	Bedömning.....	8
3.3.	Framtidsplanering.....	9
3.3.1.	Iakttagelser	9
3.3.2.	Bedömning.....	10
3.4.	Uppföljning till nämnden av förskoleverksamheten	10
3.4.1.	Iakttagelser	10
3.4.2.	Bedömning.....	11
3.5.	Kommunens tillsyn av annan huvudman	11
3.5.1.	Iakttagelser	12
3.5.2.	Bedömning.....	12
3.6.	Aktiva åtgärder	13
3.6.1.	Iakttagelser	13
3.6.2.	Bedömning.....	13

December 2017

Hans Forsström, Uppdragsledare

Andreas Jönsson, Projektledare

1. **Sammanfattande bedömning och rekommendationer**

På uppdrag av revisorerna i Kalix kommun har PwC genomfört en granskning av förskolans verksamhet inom kommunen. Uppdraget har varit att granska om utbildningsnämnden har säkerställt ett ändamålsenligt kvalitetsarbete på huvudmanna- och enhetsnivå vad gäller förskoleverksamheten samt om den interna kontrollen på området är tillräcklig.

Följande områden har granskats

- Systematiska kvalitetsarbetet på enhets- och nämnds nivå
- Modell för resursfördelning
- Framtidsplanering
- Nämndens förutsättning av följa enheternas utveckling över tid
- Tillsynsplikt för skolor med annan huvudman
- Uppföljning på området
- Aktiva beslut

1.1. **Revisionell bedömning**

Utifrån genomförd granskning görs en sammantagen revisionell bedömning att utbildningsnämnden har säkerställt ett ändamålsenligt kvalitetsarbete vad gäller förskoleverksamheten på huvudmanna- och enhetsnivå.

Den interna kontrollen inom området bedöms vara tillräcklig på övergripande nivå, men den interna kontrollen kan utvecklas avseende nämndens uppföljning på enhetsnivå.

Bedömningen av respektive kontrollmål samt huvudsakliga iakttagelser som ligger till grund för dessa framgår av rapportens olika delar under avsnitt 3.

1.2. **Rekommendationer**

Med anledning av iakttagelserna i granskningen har vi identifierat följande utvecklingsområden för utbildningsnämnden. Att nämnden

- ✓ Säkerställer en tillräcklig uppföljning av enheterna för att kunna följa utveckling över tid på ett tillförlitligt sätt.
- ✓ Tydliggör beslut utifrån lämnad information/rapportering när beslut om åtgärd är motiverad, exempelvis utifrån den ekonomiska redovisning nämnden får till sig under året.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I Skollagen (2010:800, 8 kap) poängteras att förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt ge en trygg omsorg. Vidare betonas att barngrupperna ska ha en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjudas en god miljö. Efter anmänt önskemål ska kommunen erbjuda plats i förskolan inom fyra månader så nära barnets hem som möjligt, om rätt till plats föreligger. Skälig hänsyn ska tas till vårdnadshavares önskemål.

Förskolans verksamhet möter många utmaningar. Från nationell nivå skärps kraven på pedagogisk verksamhet och måluppfyllelse. Från kommuninvånare ställs krav på service i form av platser och öppettider. Vidare kan enskilt bedriven verksamhet förändra planeringsförutsättningarna. Det är ofta svårt att rekrytera förskollärare samtidigt som dessa genom ny skollag och läroplan ges ett särskilt ansvar. För alla kommuner gäller också kravet på god ekonomisk hushållning.

2.2. Syfte och Revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om utbildningsnämnden har säkerställt ett ändamålsenligt kvalitetsarbete vad gäller förskoleverksamheten på både huvudmanna- och enhetsnivå samt om den interna kontrollen inom området är tillräcklig?

2.3. Kontrollmål

Följande kontrollmål har varit styrande för besvarandet av revisionsfrågan:

- ✓ Bedrivs systematiskt kvalitetsarbete avseende förskolan på både enhets- och nämndsnivå?
- ✓ Finns en ändamålsenlig resursfördelningsmodell som stödjer arbetet med att tillgodose kvalitetskraven för verksamheten?
- ✓ Finns en ändamålsenlig framtidsplanering med prognoser vad gäller platsbehov, kompetensförsörjning, kompetensutveckling och lokalbehov?
- ✓ Kan nämnden följa arbetet per enhet och över tid på ett tillförlitligt sätt?
- ✓ Hur utövar nämnden sin tillsynsplikt av de förskolor som drivs av annan huvudman?
- ✓ Är uppföljningen av förskoleverksamheten tillräcklig?
- ✓ Fattar nämnden aktiva beslut om åtgärder för att säkerställa en ändamålsenlig förskoleverksamhet?

2.4. Revisionskriterier

- ✓ Skollagen
- ✓ Läroplanen för förskolan
- ✓ Skolverkets Allmänna råd för förskolan
- ✓ Lokala styrdokument för förskolan

2.5. Metod och avgränsning

Revisionsobjekt i granskningen har varit utbildningsnämnden.

Granskningen är avgränsad till i huvudsak 2017 års verksamhet samt förskoleenheterna; Skolbackens förskola i Töre, Lyrans förskola, Gammelgårdens förskola.

Metoderna i denna granskning har varit intervjuer och analyser av relevanta dokument. Intervjuer har genomförts med nämndsordförande, utbildningschef, förskolechefer samt intervju med personal. Dokumentgranskningen har omfattat rutiner, riktlinjer, rapporter (tillsyner och inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet) sammanträdesprotokoll, tjänsteskrivelser, mallar och planer.

I bedömningen av revisionsfrågan och kontrollmål har en fyrgradig skala använts enligt nedan:

Bedömningsskala för revisionsfråga och kontrollmål

- **inte** (uppnått målnivån)
- **i begränsad utsträckning** (uppnått målnivån)
- **till övervägande del** (uppnått målnivån)
- **ja** (uppnått målnivån)

3. Iakttagelser och bedömningar

3.1. Systematiskt kvalitetsarbete – enhets- och nämndsnivå

3.1.1. Iakttagelser

Nämndsnivå

Utbildningsförvaltningen har utifrån en årscykel delat in förskolans systematiska kvalitetsarbete i fyra olika faser; planera, genomföra, följa upp samt analysera. I de olika faserna framgår vilka delar som ska genomföras under året. Utgångspunkten i det systematiska kvalitetsarbetet är, enligt dokumentet och intervjuerna, verksamhetens mål och de nationella målen. Av dokumentet framgår exempelvis när följande ska genomföras; föräldramöten, barn- och föräldraenkät, utvärderingar, avstämningar och uppföljningar. Vidare framgår förskolechefens ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet. De analyser som genomförs under de planeringsdagar som hålls i juni ligger lägger grunden för arbetet under läsåret.

Under intervju framgår att det finns en utmaning i att få föräldrar att medverka och svara på de enkäter som skickas ut. Det beskrivs ske ett aktivt arbete med att informera och påminna föräldrar om enkäterna, men det är trots det svårt att få ett tillräckligt stort underlag för att kunna dra tillfredsställande slutsatser från resultatet av enkäterna.

Det systematiska kvalitetsarbetet sammanställs i tre rapporter under året och dessa redovisas för nämnden av förvaltningschefen. Av nämndens sammanträdesprotokoll framgår att redovisning av rapporter 2017 har skett i maj då rapport 3 och 1 redovisades.

För att säkerställa att det systematiska kvalitetsarbetet har sin utgångspunkt i skollag och läroplan samt att det i övrigt arbetas enhetligt inom förvaltningen har förvaltningens kvalitetsutvecklare särskilt arbetat med implementering av detta arbete. Fokus har legat i att dels stötta personalen i arbetet men även utbildning inom olika delar på området, exempelvis i hur dokumentering i befintliga mallar ska gå till.

Analysarbetet ses som ett utvecklingsområde kopplat till det systematiska kvalitetsarbetet. Förvaltningens ledningsgrupp har gått utbildning som omfattat analysarbetet. Analysarbetet är även en del i rektors- och förskolechefsutbildningen. Av intervjuer framgår att förskolecheferna har fokus på analyserna i det systematiska kvalitetsarbetet. Tidigare har inte förskolechefer funnits och det framgår av intervju att tillsättandet av förskolechefer har medfört att förskolan fått mer utrymme i det systematiska kvalitetsarbetet. I sammanhanget lyfts även fram att personalen upplever att detta medfört att förväntningar och styrning av förskoleverksamheten har blivit tydligare. Även personalens ansvar har med detta blivit tydligare, enligt intervju.

Enhetsnivå

På enhetsnivå sker utvärderingar av exempelvis; föräldraenkäter, pedagogiska planeringar och det systematiska arbetsmiljöarbetet. Det genomförs arbetsplatsträffar, APT, där förskolecheferna arbetar med bl.a. analyser kopplat till utfall och resultat. Arbetet som bedrivs på enhetsnivå utgår ifrån förvaltningens årshjul avseende det systematiska kvalitetsarbetet, enligt intervju. Personal på förskoleenheterna har varit delaktiga i framtagandet av de lokala riktlinjerna för hur arbetet avseende det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas på enheterna. I sammanhanget lyfts fram att personalen har gått en utbildning på Luleå Tekniska Universitet med inriktning på det systematiska kvalitetsarbetet och att denna har legat till grund för framarbetandet av riktlinjerna för arbetet på enheterna.

Det finns mallar som stöd vid dokumentering av det systematiska kvalitetsarbetet. Vidare uppges det finnas rutiner och stöd för enheterna i arbetet med att dokumentera det systematiska kvalitetsarbetet. Den dokumentation som sker av det systematiska kvalitetsarbetet sammanställs av förskolechefen och ligger till grund för den förvaltningsövergripande rapporten som presenteras för nämnden.

Självskattningsverktyget *BRUK*¹ används i det systematiska kvalitetsarbetet, vilket bl a innebär ett sätt att säkerställa att utvärdering sker med utgångspunkt i läroplanen. I maj 2017 har nämnden fattat beslut om att BRUK ska användas efter de behov förskolechefen ser i sin verksamhet. Förskolechefen uppges gå igenom det dokumenterade materialet med de olika arbetslagen. Återkoppling av det systematiska kvalitetsarbetet sker även genom information från specialpedagog och verksamhetsutvecklare. Vidare framgår att personalen på APT får del av nämndens sammanträdesprotokoll och eventuella beslut som rör förskolan.

Riktlinjer har under hösten 2017 samlats i ett digitalt system som byggts upp under hösten i verksamhetssystemet *Stratsys* och ger möjlighet för åtkomst digitalt.

Det uppges av intervjuade att det systematiska kvalitetsarbetet har blivit mer förankrat och ses som mer betydelsefullt än tidigare då arbetet mer sågs som en ”pappersprodukt”. I detta sammanhang lyfts den återkoppling som sker till personalen som en viktig del i att kunna se effekterna av arbetet. Skolinspektionens tillsyner används vidare som en del i utvecklingsarbetet, enligt intervju. Förskolechefen ansvarar för att lyfta in synpunkterna från skolinspektionens analyser i det kompetensutvecklande arbetet.

Ändringar av rutiner sker vid behov, dock arbetar förvaltningen samordnat vid ändringar av rutiner och riktlinjer i syfte att personalen ska ha kännedom om vad som är aktuellt. Det genomförs APT som förskolechefen ansvarar för på enheterna. På dessa möten ges utöver övrig information om verksamheten även information om förändringar eller nyheter av riktlinjer och rutiner kopplat till det systematiska kvalitetsarbetet. På enheterna finns även andra forum där utrymme för information och liknande förekommer; husmöten, pedagogiska möten och arbetslagsmöten. Det uppges under intervju finnas riktlinjer för hur dessa möten ska genomföras. Vidare framgår att arbetslagsmötena dokumenteras och är en del av underlaget vid det systematiska kvalitetsarbetet.

¹ BRUK – självskattningsverktyg av kvaliteten i samtliga skolformer, <https://www.skolverket.se>

I anslutning till att varje rapport sammanställts genomför förvaltningschefen så kallade SKA²-samtal. Förvaltningschefen genomför SKA-samtal med samtliga rektorer och förskolechefer. Vid samtalen sker genomgång av rapportens innehåll samt analyser.

Årligen genomförs pedagogiska råd där varje förskola representeras av pedagog och förskolechef med fokus på utvecklingsarbete och dialog. Forumet har även en samordnande roll i att ta in remisser och synpunkter från personal. Det genomförs även så kallade pedagogiska caféer där rektorer och förskolechefer träffas. Dessa möten kan ha olika forum olika år, exempelvis avseende övergång från förskolan till förskoleklass. Arbeten som inom forumen dokumenteras.

När det gäller vårdnadshavarnas deltagande i det systematiska kvalitetsarbetet sker det aktiviteter på enheterna i syfte att öka deltagande och detta sker bl.a. genom skriftlig kommunikation (månadsblad), personalens dagliga kontakt med vårdnadshavarna och introduktion av nya barn. På enhetsnivå är bedömningen att svarsfrekvensen är låg och skulle behöva öka. Det genomförs även föräldramöten som inkluderar flera enheter. På de större mötena är en del av innehållet kommunens övergripande mål. Föräldramöten genomförs även på enhets- och avdelningsnivå och då är fokus på de mötena enheternas och/eller avdelningens arbete på området. Vårdnadshavarna informeras även månatligen om verksamheten som bedrivs genom det månadsblad som skickas ut via mail.

Det finns möjlighet för inlämning av klagomål genom Kalix kommuns hemsida. Rutinen är att klagomålen hanteras av förvaltningschefen som fattar beslut om vidare hantering av klagomålet. Klagomålen tas sedan upp som ett ärende på APT där personalen finns med. Information till föräldrarna kring klagomålshanteringen sker på föräldramöten. Av intervju framgår att klagomål främst sker till personalen samt förskolechefen och inte via kommunens hemsida.

3.1.2. *Bedömning*

Den revisionella bedömningen är att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på både enhets- och nämnds nivå. Bedömningen baseras framförallt på följande iakttagelser:

Det finns en av nämnden beslutad årscykel för det systematiska kvalitetsarbetet där det framgår vad som ska genomföras under året samt ansvar för detta, vilket också tillämpas.

Arbete sker med att utveckla analyserna i det systematiska kvalitetsarbetet. Vidare finns ett fokus från övergripande nivå i förvaltningen att det systematiska kvalitetsarbetet ska vara enhetligt.

På enhetsnivå inkluderas personalen i det systematiska kvalitetsarbetet i olika forum på enheterna men även via forum där personal från flera enheter finns representerade. Det framgår att personalen har varit delaktiga i att arbeta fram rutiner för hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas på enheterna.

Återkoppling avseende resultatet av det systematiska kvalitetsarbetet sker till personalgrupperna av förskolecheferna på de olika enheterna.

² SKA = Systematiskt kvalitetsarbete

Ett utvecklingsområde i det systematiska kvalitetsarbetet uppges vara vårdnadshavarnas delaktighet. Aktiviteter har genomförts för att öka svarsfrekvensen i de enkäter som går ut till vårdnadshavarna. I övrigt ges vårdnadshavarna information om verksamheten genom exempelvis föräldramöten och månadsblad.

Det finns rutiner för klagomålshantering samt att eventuella åtgärder återkopplas till personalgrupperna.

3.2. Resursfördelningsmodell

3.2.1. Iakttagelser

Grundtilldelningen i resursfördelningsmodellen är en personal per sex barn och bygger på ett politiskt beslut i nämnden. Pengar ges för innevarande månad. Förskolecheferna fördelar resurserna utifrån behov. Avseende fysiska funktionshinder sker särskilda äskanden för detta. Möjlighet finns även att minska antalet barn om det finns barn i gruppen som kräver extra mycket omsorg. De barn som endast är 15 timmar per vecka räknas som ett barn och medför att det sker mindre konflikter kring resursfördelningen, enligt intervju.

Det uppges under intervjuer att modellen är lättare för de större förskolorna att hantera genom att de kan samordna mellan avdelningar vid variation av antalet barn. På de mindre förskolorna, oftast i glesbygden, finns inte samma möjligheter till samordning mellan avdelningar och detta medför i större utsträckning negativa siffror vid minskning av antalet barn på förskolan.

Om det föreligger särskilda behov har förskolechefen delegation att fatta beslut avseende detta inom befintlig budget. Vid behov som ligger utanför budget äskas pengar från förskolechefen till förvaltningen och om inte omfördelning är möjlig går äskandet till nämnden för beslut.

Det finns förskolor i kommunen som har uppkommit med anledning av antalet nyanlända barn som kommit till kommunen. I detta sammanhang medför det förändringar på kort tid med ökning av antalet barn och behov av ytterligare avdelningar som sedan försvinner då antalet minskar. Detta ses som en utmaning för förskolorna att hantera. De förskolor som har nyanlända barn har fått resurser utifrån behov, enligt intervju.

Sammantaget ger intervjuerna en bild av att resursfördelningen överlag ger förutsättningar att klara kvaliteten i verksamheten.

Medarbetarsamtal som genomförs under året uppges ligga till grund för förstärkning av personal utifrån den arbetsbelastning som identifierats under samtalen.

3.2.2. Bedömning

Den revisionella bedömningen är att resursfördelningen till övervägande del stödjer arbetet med att tillgodose kvalitetskraven för verksamheten. Bedömningen baseras framförallt på följande iakttagelser:

Det finns en grundtilldelning och utöver detta kan ytterligare fördelning ske utifrån särskilda behov. Fördelningssystemet uppfattas ge förutsättningar att klara kvalitetskraven på verksamheten.

Modellen medför större utmaningar för de mindre enheterna då verksamheten inte på samma sätt som större enheter kan samordna mellan avdelningar om barnantalet förändras.

3.3. Framtidsplanering

3.3.1. Iakttagelser

Avseende platsbehovet ska, enligt av förvaltningen framarbetat dokument, dessa punkter följas i syfte att ha koll på detta behov, daterad 2007-05-15;

- ✓ ”Födelsestatistik varje vecka per område, löpande under året
- ✓ Kontroll av inflyttning av barn via fil från Skatteverket
- ✓ Kontakter med Integration, volontärer angående nyanlända
- ✓ Kontroll av nya födda syskon till redan placerade barn, innebär preliminär placering i kö till aktuell förskola, varje vecka
- ✓ Uppdaterade kölistor
- ✓ Information till förskolechefer, utbildningschef om platsbehov”

Det framgår av intervjuer att det sker ett aktivt arbete avseende platsbehoven utifrån de kontroller som punktats upp ovan. Alla barn kan garanteras en plats inom 4 månader, enligt intervju.

Under intervju uppges att det vid situation med många nyanlända har varit en utmaning att hantera avseende förskoleplatser. Vidare sker en urbanisering vilket medför ökat barnantal i tätorten och att underlaget ute i byarna minskar, som i sin tur leder till stängda förskolor. Inför stängande av en förskola sker alltid dialog med föräldrar. Ytterligare en utmaning för verksamheten att hantera är att vårdnadshavare inte alltid önskar placering utifrån geografisk tillhörighet vilket medför att det finns svårigheter att planera och förutse barnens placering.

Personalförsörjningsbehovet analyseras utifrån pensionsavgångar samt kopplat till den demografiska utvecklingen. Med i dessa analyser är även lokalbehovet. Idag finns det minst 2 förskollärare och en barnskötare på varje avdelning, enligt intervju.

Det finns en rekryteringsstrategi när det gäller förskollärare i form av utbildning för vikarier som kan tänka sig att utbilda sig vidare till förskollärare. Idag finns det svårigheter med vikarieförsörjningen. Rutiner finns och uppges användas vid rekrytering av vikarier som ska arbeta i förskoleverksamheten. Det sker även samarbete med LTU där praktikplatser erbjuds till studenter.

Kompetensutvecklingsbehovet för förskolorna sammanställs i en plan, med utgångspunkt ifrån det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs på enheterna, som omfattar ett år i taget, enligt intervjuer. Fokus inom förskolan avseende kompetensutveckling ligger främst på det kollegiala lärandet. Detta medför att medarbetare normalt inte skickas iväg på kurs utan fokus ligger på att lära av och med varandra i olika forum.

3.3.2. Bedömning

Den revisionella bedömningen är att det finns en ändamålsenlig framtidsplanering med prognoser vad gäller platsbehov, kompetensförsörjning, kompetensutveckling och lokalbehov. Bedömningen baseras framförallt på följande iakttagelser:

Det finns en kontinuitet i att följa platsbehovet utifrån den demografiska utvecklingen och andra relevanta parametrar. Utifrån utvecklingen görs bedömning över lokalbehov, personalbehov.

Kompetensutvecklings- och kompetensförsörjningsbehovet har sin utgångspunkt i det systematiska kvalitetsarbetet och dokumenteras årligen i plan för ändamålet.

3.4. Uppföljning till nämnden av förskoleverksamheten

3.4.1. Iakttagelser

Nämnden får rapportering av förskoleverksamheten i de rapporter som under året presenteras för nämnden. Rapporterna innehåller både grundskolan och förskolan. Förvaltningschefen föredrar resultatet av rapporterna för nämnden. Det uppges att det finns en bra balans och att förskolan får ett bra utrymme. En förändring som bidragit positivt till att förskolan fått ökat utrymme i uppföljning är införandet av förskolechefer med avgränsat ansvar till förskolan. De rapporter som presenteras för nämnden är på en aggregerad nivå och det framgår inte hur arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet ser ut per enhet. Nämnden ges i rapporterna bl.a. analys av utfall mot mål, förslag på åtgärder samt uppföljning som ska ske under året.

Av intervju framgår att uppgifter kring köer i förskolan rapporteras årligen till nämnden. Födelsestatistiken rapporteras till nämnden vid varje sammanträde, enligt intervju. Av nämndens sammanträdesprotokoll framgår att statistiken redovisas under punkten meddelanden.

Det förekommer att förskolechefer är med på nämnden för att föredra antingen rapport eller aktualiteter kring verksamheten, men information/redovisning kring verksamheten sker sällan och då oftast med anledning av särskild händelse eller situation, enligt intervju. Det genomförs även årligen dialogträffar där nämnden och verksamheten träffas.

Av sammanträdesprotokollen framgår att nämnden löpande får redovisning om prognos mot budget. Under året har nämnden informerats om att avdelningar som inte har varit fullbelagda riskerar att visa underskott. I det underlag som presenteras för nämnden redovisas förslag på åtgärder. Det framgår inte av sammanträdesprotokollen att nämnden har fattat beslut om några särskilda åtgärder för en budget i balans.

3.4.2. *Bedömning*

Den revisionella bedömningen är att nämndens uppföljning på en övergripande nivå är tillräcklig, och att nämnden har skapat förutsättningar för att kunna följa arbetet per enhet, men att uppföljning per enhet sker i begränsad utsträckning. Bedömningen baseras framförallt på följande iakttagelser:

Uppföljning till nämnden inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet sker regelbundet till nämnden på sammanställd nivå. Nämndens uppföljning på enhetsnivå sker till övervägande del vid särskilda händelser/situationer samt vid årliga dialogträffar – inte på ett sätt som innebär att nämnden systematiskt bildar sig en uppfattning om hur respektive förskola klarar sina åtaganden och utvecklingsbehov m m.

På övergripande nivå ges nämnden under året tillräcklig uppföljning för att kunna följa verksamhetens utveckling mot målen samt den ekonomiska utvecklingen.

Med anledning av iakttagelserna i kontrollmålet har vi identifierat följande utvecklingsområden för utbildningsnämnden:

- ✓ Att nämnden säkerställer en tillräcklig uppföljning av enheterna för att kunna följa utveckling över tid på ett tillförlitligt sätt.

3.5. *Kommunens tillsyn av annan huvudman*

Av lagstiftningen och skolverkets allmänna råd framgår att kommunen är ansvarig för att genomföra tillsyner av fristående förskolor i sin kommun. Den tillsyn som genomförs ska kontrollera att den fristående förskolans verksamhet uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I en sådan kontroll kan inte kommunens lokalt beslutade mål inkluderas. Det finns inte fastslaget i lagstiftningen hur ofta en tillsyn av de fristående skolorna ska genomföras av kommunen. Det framgår dock att kommunen under det första året bör genomföra tillsynsbesök för att kontrollera att den utbildning som bedrivs genomförs i enlighet med nationella bestämmelser. I Skolverkets allmänna råd anges att det bör finnas fungerande rutiner för hur kontrollen/tillsynen av förskolorna ska utföras. Som exempel anges;

- ✓ Vilka befattningar eller funktioner som ska vara delaktiga
- ✓ Vad som ska granskas
- ✓ Att huvudmannen ges möjlighet att åtgärda eventuella anmärkningar innan uppföljning av tillsynen genomförs
- ✓ Rutiner för att utforma tydliga tillsynsbeslut, exempelvis att de visar brister och förslag på åtgärder

3.5.1. Iakttagelser

Det finns en framarbetad rutin för tillsyn av fristående förskolor³. Rutinen innehåller en definition om vad en fristående förskola innebär. Vidare redogörs för syftet med tillsynen där det framgår att denna bl.a. ska syfta till att höja kvaliteten i verksamheten och att den bedrivs med god kvalitet i enlighet med lag, läroplan och Kalix kommuns riktlinjer för fristående förskolor.

I rutinen för tillsynen av fristående skolor redogörs för olika former av tillsyn; förebyggande åtgärder, inledande tillsynsbesök, regelbunden tillsyn, riktad tillsyn samt rutiner vid klagomål. Det finns rutiner för hur sammanställningen av tillsynen ska gå till och hur den ska kommuniceras. I sammanhanget bör nämnas att tillsynen ska sammanställas i en rapport där eventuella förbättringsförslag ska framgå. Vidare ska rapporten föredras för nämnden samt skickas till huvudmannen för den fristående verksamheten.

Ansvar för genomförandet av tillsynen utövas, enligt rutin om tillsyn av fristående förskolor, av tjänsteman vid utbildningsförvaltningen. Det framgår av intervju att det är förskolechefer och utvecklingsledare som genomför tillsynen samt att detta genomförs med jämna mellanrum. Frekvensen på tillsynerna ska vara vartannat år med uppföljning året efter inspektion. Nystartad verksamhet ska inom 6 månader granskas. Tillsynsbesöken ska upprättas i ett kalendarium och föras in i nämndens internkontrollplan.

Det framgår av rutinen vilka handlingar huvudmannen för friskolan årligen ska skicka till kommunen samt inför den regelbundna tillsynen. Mallar för dokumentering av tillsynen finns i rutinen samt ett frågeformulär innehållande de frågor som är tänkt att ställas vid besöket. I rutinen redogörs för de olika typer av beslut nämnden kan besluta om, dock hänvisas till att det är ”barn- och utbildningsnämnden” som fattar beslut och inte utbildningsnämnden som idag har ansvaret för tillsynen.

Vi har fått del av tjänsteskrivelser som arbetats fram som underlag till nämnden i samband med tillsyn av två olika fristående enheter. Av skrivelserna framgår; förslag på beslut, sammanfattande iakttagelser, utvecklingsområden samt när nämnden planerar genomföra uppföljning av tillsynen.

3.5.2. Bedömning

Den revisionella bedömningen är att nämnden genomför tillsyner av förskolor som bedrivs av annan huvudman i enlighet med de krav som framgår av skolverkets allmänna råd på området. Bedömningen baseras framförallt på följande iakttagelser:

Det finns framarbetade rutiner för genomförandet av tillsyner av förskolor som bedrivs av annan huvudman. Av rutinen framgår; vilka olika typer av tillsyner som kan genomföras, huvudmannens ansvar vid en tillsyn, mallar för dokumentation samt hur kommunikationen av tillsynen ska gå till från initiering till beslut och uppföljning.

³ Riktlinjer och information gällande Kalix kommuns tillsyn av fristående förskolor och fritidsverksamhet

Underlag för beslut till nämnden i form av tjänsteskrivelser innehåller; beslut, sammanfattande iakttagelser, utvecklingsområden samt förslag på uppföljning med anledning av tillsynen.

3.6. Aktiva åtgärder

3.6.1. Iakttagelser

Av sammanträdesprotokollen framgår att nämnden har fattat beslut om följande åtgärder under 2017:

- ✓ Barnomsorg dygnet runt vid förskolor i Kalix kommun.
- ✓ Nedläggning av två förskolor.
- ✓ Antagande av barn- och elevhälsoplan – ”*Planen beskriver ett förhållningssätt och en struktur som alla ska vara förtroagna med, oberoende av var i verksamheten man befinner sig*”
- ✓ Att inte tillåta dubbla placeringar inom förskolan från 1 aug 2017.
- ✓ Att BRUK inom det systematiska kvalitetsarbetet ska användas efter de behov förskolechefen ser i sina verksamheter.

Som framgår av avsnitt 3.4.1 har nämnden fått löpande information om prognosen mot budget. Det framgår av informationen att det finns avdelningar inom förvaltningen som riskerar att visa underskott med anledning av att dessa inte är fullbelagda. Nämnden har under året vid dessa rapporteringar inte fattat något annat beslut än att lägga informationen/redovisningen till handlingarna. Dock framgår det av sammanträdesprotokoll att nedläggningen av förskolorna, som anges ovan, har genomförts med anledning av minskat barnantal. Ingen koppling mellan beslutet och en budget i balans framgår av sammanträdesprotokollet.

Redovisning av kvalitetsuppföljning samt övrig verksamhetsinformation återfinns under informationspunkt i sammanträdesprotokollen. Nämnden har inte under informationspunkterna fattat några särskilda beslut om åtgärder.

3.6.2. Bedömning

Den revisionella bedömningen är att utbildningsnämnden har fattat beslut om åtgärder som är att betrakta som aktiva. Bedömningen baseras framförallt på följande iakttagelser:

Nämnden har fattat beslut inom förskoleverksamhetens område under 2017.

Den ekonomiska rapporteringen under året har visat signaler om att förskoleavdelningar kommer visa underskott, och i detta sammanhang har nämnden under året inte fattat några beslut tydligt kopplat till rapporteringen.

Med anledning av iakttagelserna i kontrollmålet har vi identifierat följande utvecklingsområden för utbildningsnämnden. Att nämnden:

- ✓ Tydliggör beslut utifrån lämnad information/rapportering när beslut om åtgärd är motiverad, exempelvis när det gäller vad som nämnts ovan avseende den ekonomiska redovisningen nämnden får till sig under året.